

Verslag 2de Publieksavond Waterbeschikbaarheid
Regio Zuid-Beveland
Vergader- en Congrescentrum De Stenge, Stengeplein 1, Heinkenszand
Woensdag 7 februari 2018

Door: Michael van der Schoot, ZLTO

Op woensdag 7 februari 2018 vond de tweede Publieksavond Waterbeschikbaarheid plaats voor de regio Zuid-Beveland. Dit keer waren er 33 aanwezigen. Dit verslag geeft een beknopt overzicht van de behandelde onderwerpen en de reacties uit de zaal.

Inhoud

Opening	2
Toelichting FRESHEM-kaart.....	2
Toelichting grondwateronttrekking.....	2
Poll.....	2
Terugkoppeling rondetafelgesprekken (3x)	3
Tafel 1	3
Tafel 2	5
Tafel 3	7

Opening

Geen vragen uit de zaal

Toelichting FRESHEM-kaart

Geen vragen uit de zaal

Toelichting grondwateronttrekking

V: Waar is de upconing van het grondwatermodel op gebaseerd?

A: *Op een gemiddelde neerslag van 800 mm per jaar.*

V: Kost het vragen van een ontheffing geld?

A: Nee; dit is een melding en dit kost de ondernemer geen geld.

V: Komt er een aanpassing van de huidige keurkaarten?

A: Hier wordt momenteel aan gewerkt, en er is een interne streefdatum.

V: Klopt het dat wanneer je werkt met peigestuurde drainage (PGD) je niet per se een stuw nodig hebt?

A: Dit is correct. Hierin geldt en/of.

Poll

Stelling: Wat zijn de maximale kosten per m³ water dat een ondernemer kan betalen voor water?

Wanneer zou u bereid zijn om te investeren in zoetwatermaatregelen?

Reacties:

- *“Er zit een verschil tussen kunnen en willen”*
- *“Als basisgedachte wil een ondernemer zo weinig mogelijk betalen voor zijn/haar water”*
- *“Er zit een verschil tussen wat moet ik betalen en wat zij denken dat ik moet betalen”*
- *“Als je eenmaal berekend dan moet je blijven berekenen/betalen”*
- *“Op de vraag hoeveel ondernemers er wel eens een vrachtwagen hebben laten rijden om water aan te voeren geven, reageren vier ondernemers positief en geven aan dat de gemiddelde kosten hiervoor €3,- per kuub zijn”*
- *“Relevant voor deze stelling is, wie de eigenaar van het water is”*
- *“In Nederland hebben we een neerslagoverschot; waarom kunnen we niet gewoon een bassin aanleggen en het water opvangen?”*

Terugkoppeling rondetafelgesprekken (3x)

Tafel 1

Tafelbegeleiders: Vincent Klap en Angelo de Bruijn

Stelling: Hoe groot is de gemiddelde droogteschade per jaar?

A < 5%

B 10-15%

C 15-20%

D 20-25%

E > 25%

- B en C waren verreweg het meest geantwoord.
- In de vorige regiobijeenkomst schatte iemand uit Tholen zijn droogteschade bij de teelt van pootaardappelen op circa 25% ten opzichte van die in de droogmakerijen nabij Rotterdam waar water altijd beschikbaar is. Een Zuid-Hollandse landbouwer aan tafel, die ook al jaren in Zeeland gewassen teelt, ervaart dat totaal niet.
- Warmte wordt meer gevreesd dan droogte wegens stress/ziekte in het gewas.
- Droogteschade kan nog eens verergeren door zoutstress daar bovenop.
- Intensieve teelten hebben meer last van natschade.
- Structuurverslechtering komt uitvoerig aan bod. Verschillende oorzaken lijken aan de orde, zoals
 - zwaarder materieel dat tot verdichting leidt
 - minder organisch materiaal wat verslumping bevordert
 - intensieve neerslag, inclusief beregening
 - in enkele gevallen ook zout
- Voor verbetering van de structuur wordt gemikt op verhoging van organisch stofgehalte:
 - maatregel; stro blijft op het bedrijf/perceel
 - maximaal gebruik van groenbemesting
 - één persoon is positief in het spitten van de grond i.p.v. ploegen. Op deze manier wordt champost ondergewerkt. Minder ploegen zorgt wel voor hogere onkruiddruk.
 - algemeen wordt de mestnorm te krap ervaren voor optimaal verbeteren van de bodem.

Stelling: 1 jaar natschade staat gelijk aan ... jaar droogteschade

A 0

B 1-2

C 3-4

D 5-6

E 7-8

F 9-10

G > 10

- De antwoorden B t/m D worden alle redelijk vaak genoemd, maar bij de bespreking blijkt dat de vraag niet door iedereen gelijk wordt geïnterpreteerd.
- Natschade wordt als incident erger ingeschat dan droogteschade, want bij natschade kan je hele opbrengst verloren gaan waardoor je geen inkomen hebt.
- De gebieden nabij de Oosterschelde staan onder invloed van het getij. Deze gebieden lijken meer vatbaar voor natschade, die vervolgens ook nog eens meer ganzen aantrekt.
- Men verwacht meer natschade vanaf 2020, omdat er dan geen water van het land mag worden afgelaten vanwege kans op het afspoelen van gewasbeschermingsmiddelen.

Stelling: Optimalisatie van de zoetwatersituatie kan het best op bedrijfsniveau plaatsvinden.

A Ja

B Nee

- Score is 17 - 15
- Na discussie meent de meerderheid dat optimalisatie van de zoetwatersituatie het best gezamenlijk op regionaal niveau kan worden aangepakt.
- Een groeiend probleem (wegens ontkoppeling van stedelijk hemelwater van het rioolsysteem) is overtollig water in het landelijk gebied na forse regenval. Dit wordt als afwenteling ervaren en het beperken ervan als overheidsverantwoordelijkheid.
- Opslag van zoet water onder dorpskernen wordt ook deze avond als mogelijkheid aangemerkt.

Stelling: Wie moet het initiatief nemen om de zoetwatersituatie optimaliseren?

A overheid in den haag

B lokale overheden (waterschap, provincie, gemeente)

C gebruikers zelf

D niemand

- De meerderheid kiest voor B (12) en C (12).
- Den Haag wordt op te grote afstand gevoeld om een rol te spelen. Dit ondanks het feit dat de provinciale Proeftuin Zoet Water wel degelijk wordt gesteund met nationaal geld.
- Breed leeft het besef dat het initiatief van de gebruikers zelf moet komen, maar dat de regionale overheden een taak hebben in het faciliteren van proeven en verkenningen. Optimalisatie van de zoetwatersituatie moet dus gezamenlijk worden opgepakt.
- Een enkeling meent dat de overheid een groot aantal pilots moet uitvoeren en op basis van de resultaten de beste maatregelen grootschalig moet uitrollen.

Tafel 2

Tafelbegeleiders: Luuk Veening en Melle Nikkels

Weergave van discussie rond de stellingen

- Uitdaging na te denken over bereidheid te investeren in de beschikbaarheid van zoet water en welke condities daarbij gelden. De discussie en het onderzoek van Melle dient ook om verschillen in beeld te brengen en zicht te krijgen op de achtergrond daarvan.
- In de overwegingen om wel of niet te investeren spelen voor de korte termijn zowel monetaire als niet-monetaire factoren een rol. Voor de lange termijn gaat het ook om factoren als intergeneratie, bedrijfszekerheid/– continuïteit, met de vraag hoe goed voorbereid te zijn op de toekomst. Financiële zekerheid is ook relevant bij verkoop i.v.m. pensioen.
- Het gaat om kapitaalintensieve bedrijven, waarbij het van wezenlijk belang is dat er een oogst komt, los van de marktprijs. De marges zijn klein, de risico's groot.
- De praktijkervaring bij project Waterhouderij is dat ondanks verschillende belangen het kan lonen als (acht) agrariërs op enkele km² samenwerken. Dat heeft ook geleid tot meer en concreter bewustwording van de waterbeschikbaarheid, de bereidheid om daarvoor (meer) te betalen voor zoetwater onder bepaalde omstandigheden ('fruitteler had wel met champagne willen beregenen om mislukte appeloogst van vorig jaar te voorkomen').
- De waterbehoefte kan zowel in het begin van het seizoen groot zijn (bij opkomen gewas) als het einde daarvan (opbrengstvolume); de bereidheid om te betalen voor zoet water is aan het eind van het seizoen normaalgesproken groter. In noodsituaties en bij hoog-salderende gewassen is het minder de vraag wat het mag kosten om te voorzien in de waterbehoefte.
- Er is een relatie tussen leveringszekerheid en investeringsbereidheid. Er zijn ondernemers die zich verzekeren tegen watertekort (soms ook of alleen tegen wateroverlast). Anderen zien meer in investering in een structurele zoetwaterbeschikbaarheid (geeft meer rust). Verzekeren is kostbaar (wordt ook gerekend met eigen risico tot wel 30% + assurantiebelasting etc.). Verzekeren geeft enige zekerheid voor incidentele gevallen/extreme situaties. Zoet watervoorziening vraagt om een structurele oplossing, die zekerheid biedt ook bij een piekvraag. Zo levert de Evides-landbouwleiding te weinig druk bij grote vraag. Voor een agrarisch ondernemer die overweegt een bassin aan te leggen, kan een lagere m³-prijs van Evides (in perioden met lage vraag) i.c.m. vasthouden gebiedseigen water van invloed zijn op het besluit wel of niet te investeren.
- Of het interessant is om te investeren in een meer structurele beschikbaarheid van zoet water is uiteraard ook afhankelijk van de locatie (wel/geen verdrogingsgevoelige grond) de teelt en de gestelde kwaliteitseisen (bijv. homogeniteit van het gewas).
- Een aantal deelnemers gaan bij de afweging wel of niet te investeren in zoetwaterbeschikbaarheid uit van een reële, jaarlijkse gemiddelde situatie. Bij verdere optimalisering wordt een 10% droog jaar vaak als uitgangspunt genomen. Er kan ook gerekend worden met een toename van ontwikkelingsperspectieven (bijv. doorontwikkeling van laagwaardige teelt naar pootgoed). Vraag is wel of voldoende informatie beschikbaar is om die laatste afweging te maken. Deelnemers hadden verschillende ideeën hoe de toekomst er uit ziet en hoe daar op voor te bereiden.
- Volgens een aantal deelnemers zal bij investeringen op het vlak van waterbeheer altijd sprake zijn van een afweging van nat – en droogteschade en in welke verhouding deze tot elkaar worden gezien. In het algemeen wordt de impact van natschade als ernstiger beschouwd, maar droogteschade krijgt terecht steeds meer aandacht. Het waterschap maakt deze afweging in het peilbesluit en in het dagelijks peilbeheer, maar dat ligt op een ander niveau dan de afweging die de grondeigenaar/-gebruiker maakt en de eigen verantwoordelijkheid voor ontwatering en watervoorziening.

- Hoe kan de zoetwaterbeschikbaarheid (het best) worden geoptimaliseerd? Infiltratie zoals bij Freshmaker (Jan Rijk) is goed, maar niet overal mogelijk (waterschap is nog wel op zoek naar nieuwe pilots). Ondergrondse waterberging verdient in meerder opzicht de voorkeur.
- Staatsbosbeheer geeft desgevraagd aan dat er ook een combinatie is te maken met natuur, waar het gaat om infiltratie en het creëren/benutten van open water.
- Consensus over de aanpak (bovengronds in bassins of d.m.v. infiltratie in de grond) is van belang, bij voorkeur in collectief verband op een haalbare schaal. Daarnaast is betrokkenheid een belangrijke voorwaarde om al dan niet op termijn concreet te (blijven) investeren in waterbeschikbaarheid.

Tafel 3

Tafelbegeleiders: Marjan Sommeijer en André van de Straat

Overlast of tekort

Dit thema is niet expliciet behandeld.

Bedrijf of Samen

Omstandigheden en belangen verschillen van bedrijf tot bedrijf, waardoor maatwerk op bedrijfsniveau nodig is. Vervolgens moet je wel samen op gebiedsniveau kijken wat er mogelijk is.

Initiatief

Is er geld voor bijdragen aan proeven? Ondersteun initiatieven via een stimuleringsregeling water. Drainagebedrijf denkt aan de aanleg van infiltratiesystemen.

Vraag en aanbod

- Aanbod kan niet alleen vergroot worden door gebruik te maken van regelbare drainage, maar vooral ook door meer aandacht te besteden aan verbetering van de bodemkwaliteit. Meer organische stof en bodemleven nodig. Een betere bodemstructuur zal tot andere discussies over nat en droog leiden. Mestbeleid wordt als reden gezien voor verslechtering bodemkwaliteit, omdat minder mest en organische stof opgebracht mag worden.
- Kijk naar de mogelijkheden voor benutting RWZI-effluent. Met extra zuiveringsstappen kan de bruikbaarheid vergroot worden. Eventueel alleen gebruiken om sloten vol te zetten en zo de grondwaterstanden hoger te houden.
- Veel water wordt ongebruikt afgevoerd. Breng in beeld hoe we water kunnen sparen. Gedacht wordt aan het werken met stuwtjes die zelf beheerd mogen worden, het gebruik van natuurgebieden als zoetwaterbuffers, gebruik van buitendijkse bassins of delen van bv. Veerse Meer of Oosterschelde.
- De mogelijkheden voor het lokaal regelen van stuwtjes lijken niet overal gelijk te zijn. Als optie wordt saldering van minder uit te malen water genoemd: korting op heffing afhankelijk van hoeveelheid opgeslagen water die niet uitgemalen hoeft te worden.
- Is betere benutting van het zoete water mogelijk door de diepdrains dieper aan te leggen?

Deltawateren

- Verschillende deelnemers hebben vraagtekens bij toelaten van meer zout in de deltawateren, terwijl er voor de landbouw behoefte is aan zoet water. Meer zoutinvloed in de buitenwateren leidt mogelijk tot problemen in aangrenzende landbouwgebieden.
- Eén van de aanwezigen heeft moeite met de besluitvorming rond het Veerse Meer. Voorheen was de bovenlaag van het water bruikbaar voor beregening.
- Problemen in het Volkerak-Zoommeer lijken weg te blijven nu er meer doorgespoeld wordt in het voorjaar.

Gespreksronde in één zin:

Het is een grote uitdaging om het voor heel Zeeland goed te regelen, maatwerk is nodig.